

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА
Науково-дослідний інститут українознавства

Матеріали
Міжнародної наукової конференції
«Сучасне українознавство в обороні держави
та її повоєнній відбудові»

м. Київ, 16 жовтня 2025 року

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ім. ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

Київ, 2025

**КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА**

Науково-дослідний інститут українознавства

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ НАУК УКРАЇНИ

Інститут мовознавства ім. О.О. Потебні

Інститут мистецтвознавства, фольклористики
та етнології імені М. Т. Рильського

Міжнародна асоціація українців

Національна асоціація українців

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ

**Вінницький державний педагогічний
університет імені Михайла Коцюбинського**

**«СУЧАСНЕ УКРАЇНОЗНАВСТВО В ОБОРОНІ ДЕРЖАВИ
ТА ЇЇ ПОВОЄННІЙ ВІДБУДОВІ»**

Матеріали міжнародної наукової конференції

м. Київ, 16 жовтня 2025 року

Київ, 2025

ЗМІСТ
СЕКЦІЯ I.

**МОВНЕ ПЛАНУВАННЯ І МОВНА ПОЛІТИКА
В УМОВАХ РОСІЙСЬКОЇ АГРЕСІЇ**

**LANGUAGE PLANNING AND LANGUAGE POLICY
IN THE CONTEXT OF RUSSIAN AGGRESSION**

<i>Василь Баранівський.</i>	УКРАЇНСЬКА	МОВА	–	10
ФУНДАМЕНТАЛЬНИЙ ЧИННИК КУЛЬТУРИ ТА ЄДНОСТІ УКРАЇНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА				
<i>Наталія Безсмертна.</i>	РОЛЬ	МОВНОГО	ОМБУДСМЕНА	ЯК
ОСОБИ, ЯКА ЗАХИЩАЄ СТАТУС УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ЯК ДЕРЖАВНОЇ				
<i>Наталія Місяць.</i>	ВУЛЬГАРИЗАЦІЯ	УКРАЇНСЬКОЇ	МОВИ	НА
МЕЖІ XX–XXI СТОЛІТЬ				
<i>Петер Пісецький, Олег Рудник.</i>	РОСИФІКАЦІЯ	ТА	КРЕОЛІЗАЦІЯ:	22
ВПЛИВ ЗОВНІШНІХ ЧИННИКІВ НА РОЗВИТОК УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ				
<i>Peter Jaroslaw Piaseckyj, Oleh Rudnyk.</i>	ROSSIFICATION	AND		25
CREOLIZATION: THE INFLUENCE OF EXTERNAL FACTORS ON THE DEVELOPMENT OF THE UKRAINIAN LANGUAGE				
<i>Oksana Turkevych.</i>	UKRAINIAN	AS	A	HERITAGE
LANGUAGE IN GERMANY: SHIFTS IN LANGUAGE PLANNING				

СЕКЦІЯ II.

УКРАЇНСЬКИЙ НАРАТИВ І КОЛЕКТИВНА ІДЕНТИЧНІСТЬ НАЦІЇ

**UKRAINIAN NARRATIVE
AND COLLECTIVE IDENTITY OF THE NATION**

<i>Ганна Богданович.</i>	ІНСТИТУЦІЙНА	НЕДОВІРА	ТА	29
СОЛІДАРНІСТЬ: ПАРАДОКСИ УКРАЇНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА				
<i>Тетяна Воропаєва, Ніна Авер'янова.</i>	ДОСЛІДЖЕННЯ			34
КОЛЕКТИВНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ ГРОМАДЯН УКРАЇНИ ПРЕДСТАВНИКАМИ НАУКОВОЇ ШКОЛИ «УКРАЇНОЗНАВСТВО» (1991–2025)				

<i>Андрій Гольцов.</i> ЗМІНИ В ГЕОПОЛІТИЧНІЙ ІДЕНТИЧНОСТІ НАСЕЛЕННЯ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙНИ	38
<i>Віра Додонова.</i> ТРАНЗИТ ЦІННОСТЕЙ В КОНТЕКСТІ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ	41
<i>Дмитро Козлов.</i> ФЕНОМЕН ЗАДОВОЛЕННЯ: ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ТА СОЦІАЛЬНІ ІМПЛІКАЦІЇ	47
<i>Софія Лякішева, Павло Жицький.</i> ФОРМУВАННЯ УКРАЇНСЬКОГО НАРАТИВУ В МЕДІА ПІД ЧАС ВІЙНИ: ЖУРНАЛІСТСЬКІ ПРАКТИКИ	50
<i>Сергій Маяцький.</i> НАЦІОНАЛЬНА ЄДНІСТЬ УКРАЇНСТВА В УМОВАХ РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ ЯК ЗАПОРУКА СТІЙКОСТІ ДЕРЖАВИ	53
<i>Федір Медвідь, Марія Чорна.</i> ДУХОВНО-РЕЛІГІЙНА БЕЗПЕКА УКРАЇНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА В УМОВАХ ВІЙНИ ТА ПОВОЄННОГО ВІДРОДЖЕННЯ УКРАЇНИ	59
<i>Вікторія Омельченко.</i> УКРАЇНСЬКА КУЛЬТУРА: ТОЧКА ОПОРИ В ОБОРОНІ ДЕРЖАВИ ТА ПОВОЄННІЙ ВІДБУДОВІ	62
<i>Світлана Сторожук.</i> ВІД ПРОВІНЦІЇ ДО ЦЕНТРУ: ДО ПИТАННЯ ПРО ОБРАЗ УКРАЇНИ У ГЛОБАЛЬНОМУ ПРОСТОРІ	65
<i>Павло Федорченко.</i> НАЦІОНАЛЬНА ІДЕНТИЧНІСТЬ В УКРАЇНІ: КОНТЕКСТИ КОМУНІКАТИВНОГО ПРОСТОРУ	70
<i>Andrii Fesenko.</i> «ECONOMY OF DESTRUCTION»: HOW PROPERTY EXPROPRIATION BECAME A PRELUDE TO GENOCIDE	73
<i>Тетяна Шамсутдинова-Лебедюк.</i> РЕЛІГІЙНИЙ ВИМІР ФОРМУВАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ	76

СЕКЦІЯ III.

УКРАЇНСЬКА МИНУВШИНА ТА ІСТОРИЧНА ПАМ'ЯТЬ: НОВІТНЄ ОСМИСЛЕННЯ

UKRAINIAN PAST AND HISTORICAL MEMORY: NEWEST UNDERSTANDING

<i>Надія Гаврилюк.</i> ЗБЕРЕЖЕННЯ ПАМ'ЯТОК АРХЕОЛОГІЇ НА ДЕОКУПОВАНИХ ТЕРИТОРІЯХ УКРАЇНИ	79
<i>Сергій Губський.</i> УКРАЇНСЬКА РЕВОЛЮЦІЯ 1917–1921 РОКІВ: МІФИ, ФАЛЬСИФІКАЦІЇ ТА СУЧАСНІ ЗАГРОЗИ	85

СЕКЦІЯ IV.
**УКРАЇНСЬКА ІДЕНТИЧНІСТЬ
В ЕТНОКУЛЬТУРНОМУ ПОРУБІЖЖІ**

**UKRAINIAN IDENTITY
IN THE ETHNO-CULTURAL FRONTIER**

<i>Марина Колінько, Надія Сухова.</i> МЕТАМОРФОЗИ ІДЕНТИЧНОСТІ В КУЛЬТУРНОМУ ПОРУБІЖЖІ	157
<i>Галина Кочерга.</i> МІФОЛОГЕМА КУЛЬТУРИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДУ: ЕТНОПСИХОЛІНГВІСТИЧНИЙ АСПЕКТ	160
<i>Варвара Лавренюк.</i> СМЕРТЬ, ЩО ТВОРИТЬ: ЯК ВІЙНА ТРАНСФОРМУЄ КУЛЬТУРНИЙ ЛАНДШАФТ	164
<i>Галина Лозко.</i> ХІХ ЄВРОПЕЙСЬКИЙ КОНГРЕС ЕТНІЧНИХ РЕЛІГІЙ ПРО ЗБЕРЕЖЕННЯ ІДЕНТИЧНОСТІ ЄВРОПЕЙЦІВ	168
<i>Назарій Масненко.</i> ЕТНІЧНИЙ СКЛАД СІЛЬРАД ПРИКОРДОННИХ ОКРУГ СХІДНОГО ПОДІЛЛЯ В 1920-Х РР. (ЗА МАТЕРІАЛАМИ ПЕРЕПИСУ НАСЛЕННЯ 1926 РОКУ)	171
<i>Максим Овчарук.</i> РОЛЬ ЛЕОНІДА ЗАЛІЗНЯКА В УТВЕРДЖЕННІ РАНЬОСЕРЕДНЬОВІЧНОЇ КОНЦЕПЦІЇ ПОХОДЖЕННЯ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДУ	173
<i>Сергій Пустовалов.</i> ДАВНІ ЕТНІЧНІ УГРУПОВАННЯ НА ТЕРЕНАХ УКРАЇНИ ТА СТАНОВО-КАСТОВА СИСТЕМА ОРГАНІЗАЦІЇ ВЛАДИ	175
<i>Володимир Скляр.</i> УКРАЇНЦІ ГРАЙВОРОНСЬКОГО ПОВІТУ КУРСЬКОЇ ГУБЕРНІЇ: ЗА СТАТИСТИЧНИМИ МАТЕРІАЛАМИ ПЕРЕПИСУ НАСЕЛЕННЯ 1926 РОКУ	181
<i>Тудор Чобану, Олександр Пономарьов.</i> РУХ МОЛДАВСЬКОГО НАСЕЛЕННЯ ПІД ЧАС РОСІЙСЬКО-ТУРЕЦЬКОЇ ВІЙНИ 1768–1774 РОКІВ ДО ЄЛИСАВЕТГРАДСЬКОЇ ПРОВІНЦІЇ (ОГЛЯД АРХІВНИХ ДЖЕРЕЛ)	184
<i>Галина Тимофєєва.</i> КУЛЬТУРА І ТАНКИ: ЧОМУ СВІТ НАРЕШТІ ПОЧУВ УКРАЇНУ?	187
<i>Ольга Шакурова.</i> РАНЬОСЕРЕДНЬОВІЧНА КОНЦЕПЦІЯ ПОХОДЖЕННЯ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДУ – ВАГОМИЙ ЧИННИК СПРОСТУВАННЯ РОСІЙСЬКИХ МІФІВ ПРО «ЄДИНИЙ НАРОД»	190

СЕКЦІЯ V.

ТУРИСТИЧНИЙ ТА КРАЄЗНАВЧИЙ ПОТЕНЦІАЛ УКРАЇНИ

TOURIST AND LOCAL HISTORY POTENTIAL OF UKRAINE

<i>Олександр Бейдик, Олександр Гладкий.</i> ГЕОГРАФІЧНІСТЬ ТВОРІВ ДЖОЗЕФА КОНРАДА (ЮЗЕФА КОЖЕНЬОВСЬКОГО)	193
<i>Наталія Бунтова.</i> ТУРИСТИЧНИЙ ПОТЕНЦІАЛ УКРАЇНИ У ПОВОЄННІЙ ВІДБУДОВІ	199
<i>Ігор Винниченко.</i> НІМЕЦЬКА СПАДЩИНА ЯК ПОТЕНЦІАЛ ДЛЯ РОЗВИТКУ ЕТНОЕКСОТЕННОГО ТУРИЗМУ (НА ПРИКЛАДІ КИСВА)	202
<i>Наталія Дем'яненко.</i> ДО ІСТОРІЇ ПАСІЧНИЦТВА ПЕРЕЯСЛАВЩИНИ	206
<i>Надія Ковальчук.</i> ТРАДИЦІЙНА КАЛЕНДАРНА ОБРЯДОВІСТЬ СЕРЕДНЬОГО ПОЛІССЯ ЯК ОБ'ЄКТ ТУРИСТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	210
<i>Ростислав Омеляшко.</i> ЧОРНОБИЛЬ: ЗБЕРЕЖЕННЯ ІСТОРИЧНОЇ ПАМ'ЯТІ ПОЛІССЯ	213
<i>Наталія Сіра, Алла Наливайко.</i> ПОЗИЦІОНУВАННЯ НАСЕЛЕНИХ ПУНКТІВ ПОНОРНИЦЬКОЇ ТГ (ЧЕРНІГІВСЬКА ОБЛ.) НА РЕКРЕАЦІЙНО-ТУРИСТИЧНОМУ РИНКУ	216
<i>Ігор Смирнов, Ольга Любіцева.</i> УКРАЇНОМОВНІ ЛАНДШАФТИ ЗА МЕЖАМИ ДЕРЖАВИ ТА ЇХНІЙ ТУРИСТИЧНИЙ ПОТЕНЦІАЛ: ЛЕМКІВЩИНА	224

СЕКЦІЯ VI.

**ЗАКОРДОННА УКРАЇНІСТИКА:
ПРОБЛЕМИ Й ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ**

**FOREIGN UKRAINIAN STUDIES:
PROBLEMS AND PROSPECTS FOR DEVELOPMENT**

<i>Олег Автомонов.</i> БОРЩ ЯК ПРОЯВ НАЦІОНАЛЬНОЇ САМОІДЕНТИФІКАЦІЇ УКРАЇНЦІВ У ВЕЛИКІЙ БРИТАНІЇ	232
<i>Оксана Висовень, Юрій Фігурний.</i> РОЛЬ УКРАЇНОЗНАВСТВА У ЗБЕРЕЖЕННІ НАЦІОНАЛЬНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ У ГРОМАДЯН	235

УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВИ, ЯКІ В УМОВАХ ВІЙНИ ВИЇХАЛИ ЗА
КОРДОН

- Ігор Капріцин.* УКРАЇНСЬКІ СТУДІЇ В ЄВРОПЕЙСЬКОМУ 240
УНІВЕРСИТЕТІ ВІАДРІНА
- Віталій Круковський.* ОРГАНІЗОВАНІ УКРАЇНЦІ В НОВОМУ 243
СВІТІ: ІСТОРІЯ СВІТОВОГО УКРАЇНСТВА НА ПРИКЛАДІ
ДІЯЛЬНОСТІ КОНГРЕСУ УКРАЇНЦІВ КАНАДИ
- Андрій Петровський.* БЛАГОДІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ РОДИНИ 250
ТЕМЕРТЕЇВ, СПРЯМОВАНА НА ПІДТРИМКУ УКРАЇНИ ТА
УКРАЇНЦІВ (2022–2025 РР.)
- Ліліана Ротару.* РАДЯНСЬКА ШКОЛА ЯК ІНСТРУМЕНТ 254
ІДЕНТИФІКАЦІЙНОЇ ІНЖЕНЕРІЇ: УКРАЇНЦІ В МОЛДАВСЬКІЙ
РСР ТА «ЗАКОН ПРО ШКОЛУ» (1958)
ȘCOALA SOVIETICĂCA INSTRUMENT DE INGINERIE
IDENTITARĂ: UCRAINENII DIN RSS MOLDOVENEASCĂ ȘI
„LEGEA ȘCOLII” (1958)
- Oksana Tereshchenko.* THE CULTURE OF HUMANISM: PRIMARY 256
NATIONAL IDENTITY, LANGUAGE, AND FORMATION OF NEW
BEING
- Mariam-Sofia Shamsutdynova.* LANGUAGE EDUCATION AS A 259
FACTOR IN THE FORMATION OF UKRAINIAN IDENTITY

СЕКЦІЯ VII.

**РОЛЬ ОСВІТНІХ ЗАКЛАДІВ В УКРАЇНІ Й ПОЗА ЇЇ МЕЖАМИ
У ЗБЕРЕЖЕННІ Й УТВЕРДЖЕННІ УКРАЇНСЬКОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ**

**THE ROLE OF EDUCATIONAL INSTITUTIONS IN UKRAINE
AND ABROAD IN PRESERVING AND STRENGTHENING
UKRAINIAN IDENTITY**

- Василь Баранівський.* ВИЩА ШКОЛА В СИСТЕМІ 261
НАЦІОНАЛЬНО-ПАТРІОТИЧНОГО ВИХОВАННЯ МОЛОДІ
- Наталія Безсмертна.* УКРАЇНОЗНАВЧИЙ КОНТЕНТ-АНАЛІЗ 270
ДЕРЖАВНОЇ ЗАКОНОДАВЧОЇ БАЗИ ЯК ЗАСІБ УТВЕРДЖЕННЯ
НАЦІОНАЛЬНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ МОЛОДІ
- Олена Газізова.* УКРАЇНОЗНАВЧИЙ КОНТЕНТ НАЦІОНАЛЬНО- 276
ПАТРІОТИЧНОГО ВИХОВАННЯ УЧНІВСЬКОЇ МОЛОДІ

<i>Ірина Грабовська.</i> ПРОЦЕС ФОРМУВАННЯ СМИСЛОВИХ ПРІОРИТЕТІВ ІДЕНТИЧНОСТІ УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОДІ ТА ЙОГО ВІДОБРАЖЕННЯ В ІНФОРМАЦІЙНОМУ ДИСКУРСІ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ	283
<i>Катерина Настояща.</i> ВПЛИВ РОСІЙСЬКОЇ ПРОПАГАНДИ НА ІДЕНТИЧНІСТЬ УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОДІ ПІД ЧАС ВІЙНИ	287
<i>Ірина Пашинська.</i> УКРАЇНСЬКА ШКОЛА БЕЗ КОРДОНІВ: ОСВІТА ЯК ПРОСТІР ІДЕНТИЧНОСТІ	294
<i>Поліна Постава, Юрій Свистун.</i> СТАНОВЛЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ ОСВІТИ В ХАРКОВІ В ДОБУ УКРАЇНСЬКОЇ РЕВОЛЮЦІЇ (ДІЯЛЬНІСТЬ ІВАНА ГАРАЩЕНКА В ПРОЦЕСІ СТВОРЕННЯ ПЕРШОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ГІМНАЗІЇ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА)	296
<i>Едуард Семешин.</i> ОЛЕКСАНДР МИХАЙЛОВИЧ ФАЙТ: ШТРИХИ ДО БІОГРАФІЇ	300
<i>Тетяна Якубова.</i> БІБЛІОТЕКА ВОЛИНСЬКОГО ЛІЦЕЮ: ДОСЛІДЖЕННЯ В ФОНДАХ ВІДДІЛУ БІБЛІОТЕЧНИХ ЗІБРАНЬ ТА ІСТОРИЧНИХ КОЛЕКЦІЙ ІНСТИТУТУ КНИГОЗНАВСТВА НАЦІОНАЛЬНОЇ БІБЛІОТЕКИ ІМЕНІ В.І. ВЕРНАДСЬКОГО	304

СЕКЦІЯ VIII.

УКРАЇНСЬКЕ МИСТЕЦТВОЗНАВСТВО, ЛІТЕРАТУРОЗНАВСТВО І ФОЛЬКЛОРИСТИКА В КОНТЕКСТІ СУЧАСНИХ ВИКЛИКІВ І ЦИВІЛІЗАЦІЙНИХ ПРОТИСТОЯНЬ

UKRAINIAN ART HISTORY, LITERATURE AND FOLKLORE STUDIES IN THE CONTEXT OF MODERN CHALLENGES AND CIVILIZATIONAL CONFRONTATIONS

<i>Тамара Бабійчук.</i> ЦИКЛ МІНІПОРТРЕТІВ «ПИСЬМЕННИКИ – СОБОРНИКИ УКРАЇНИ» (СТЕПАН РУДАНСЬКИЙ)	307
<i>Крістіна Бінківська.</i> ТРАНСЦЕНДЕНТАЛЬНА СИМВОЛІКА ПРАВОСЛАВНИХ ІКОН ЯК ЧИННИК ВІДНОВЛЕННЯ КУЛЬТУРНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙНИ	310
<i>Інна Гурова.</i> НОВІТНІЙ УКРАЇНСЬКИЙ ФОЛЬКЛОР У ЦИФРОВОМУ СЕРЕДОВИЩІ ЯК ВИЯВ КОЛЕКТИВНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ НАЦІЇ В УМОВАХ СУЧАСНОЇ ВІЙНИ	313

<i>Володимир Килівник, Олександр Гладкий.</i> СУЧАСНИЙ ТРЕНДИ МИСТЕЦТВОЗНАВСТВА І ФОЛЬКЛОРИСТИКИ В ЖИТТІ І ТВОРЧОСТІ МИКОЛИ ЛЕОНТОВИЧА	315
<i>Ірина Майба.</i> МИТЦІ ЗБАРАЖЧИНИ: ПОСТАТІ, ТВОРЧІСТЬ, СПАДЩИНА (XVIII–XX СТ.)	318
<i>Варвара Орехова.</i> РОЛЬ УКРАЇНСЬКОЇ ЖІНКИ В НАРОДНІЙ КУЛЬТУРІ: ВІД БЕРЕГІНИ ДО ВОЛОНТЕРКИ	327
<i>Олена Отземко.</i> КОМБАТАНТСЬКИ ЧАСОПИСИ ЗАХІДНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ДІАСПОРИ В ДРУГІЙ ПОЛОВИНІ XX СТ.	330
<i>Адріана Скорик, Катерина Фадєєва.</i> МУЗИЧНА ТВОРЧІСТЬ МИРОСЛАВА СКОРИКА ТА УКРАЇНСЬКИЙ КУЛЬТУРНИЙ КОД	334

Тетяна Шамсутдинова-Лебедюк
кандидат філософських наук, доцент,
професор кафедри філософії,
Рівненського державного гуманітарного університету

РЕЛІГІЙНИЙ ВИМІР ФОРМУВАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ

Релігія завжди відігравала ключову роль у формуванні національної свідомості українців. Православ'я, греко-католицька традиція та інші релігійні течії впливали на моральні цінності, культурні практики та соціальну самоідентифікацію. Сучасна українська ідентичність неможлива без усвідомлення духовного та релігійного виміру історії.

Релігія здавна виступала культурним стрижнем у формуванні української історичної традиції, водночас її практики неодноразово ставали об'єктом зовнішнього політичного впливу. У добу царської влади Російська православна церква була використана як засіб реалізації політики русифікації [4]. У часи Речі Посполитої українське православ'я стало важливим чинником консолідації народу, зберігаючи мову, літературу та релігійні традиції. У радянський період релігійне життя зазнало систематичних репресій: храми масово закривалися, священнослужителів ув'язнювали, а державна влада впроваджувала політику атеїзму. Попри це, віра не зникла, зберігаючись у прихованих формах і перетворюючись на важливий чинник культурного опору.

Надання автокефалії Православній церкві України Вселенським патріархом Варфоломієм у 2019 році стало визначальною віхою у процесі духовного та геополітичного самовизначення країни. Це рішення мало не лише богословське, а й культурно-політичне значення, адже воно символізувало утвердження національного суверенітету. Реакцією російської православної церкви, яка сприйняла автокефалію як загрозу своєму впливові, стало розірвання євхаристійного спілкування з Константинополем [1].

Релігійний ландшафт України відзначається багатоманітністю: греко-католики, римо-католики, протестанти, юдейські та мусульманські громади активно долучаються до суспільного життя та громадянських ініціатив.

Через війну з РФ, через агресію, через інформаційну та культурну агресію, питання церковної ідентичності, незалежності від російських церковних структур, стає стратегічно важливим. Історичні приклади боротьби

за церковну автономність, за мову, за народну підтримку можуть слугувати як натхнення, так і уроком.

В умовах війни спостерігається безпрецедентний рівень міжконфесійної співпраці, що проявляється у підтримці армії, допомозі біженцям, організації гуманітарних програм і засудженні окупаційної політики Росії. Ці релігійні спільноти трактують оборону держави як захист не лише політичної незалежності, а й багатокультурного та мультирелігійного устрою, протиставленого авторитарній уніфікації. У цьому контексті релігія в сучасній Україні постає інтегративним чинником, що сприяє єдності, тоді як російська богословська риторика намагається делегітимізувати українську ідентичність, позбавляючи її права на духовне самоврядування. У відповідь українські релігійні діячі акцентують на священності національного суверенітету та духовної автономії [3].

Сучасні соціологічні дослідження свідчать про поглиблення зв'язку між вірою та національною ідентичністю. Зростаюча більшість громадян ідентифікує себе з Православною церквою України, на відміну від пов'язаної з Москвою Українською православною церквою [2]. Навіть серед світського населення церкви зберігають статус моральних авторитетів і гуманітарних інституцій. Релігійні свята та символи, зокрема Великдень, Різдво та свято Святого Архистратига Михаїла, набувають дедалі більшого патріотичного змісту. Хоча Україна залишається світською державою, духовна символіка і релігійні практики відіграють ключову роль у процесі національного відродження: ікони, молитви та обряди супроводжують українців як у повсякденному житті, так і на фронті, засвідчуючи тісний зв'язок духовності з громадянською стійкістю та боротьбою за свободу.

Сьогодні релігія продовжує залишатися важливим чинником формування національної ідентичності. Вона сприяє духовній консолідації суспільства, зміцненню моральних цінностей та збереженню історичної пам'яті. У контексті сучасних геополітичних викликів і культурної глобалізації релігійний вимір допомагає українцям усвідомлювати власну культурну та духовну самобутність, зберігати єдність та передавати національні цінності наступним поколінням.

Таким чином, релігія є невід'ємною складовою української ідентичності. Вона формує духовні орієнтири, моральні засади та культурні традиції, зберігає історичну пам'ять та зміцнює національну свідомість. Дослідження релігійного виміру дозволяє глибше зрозуміти механізми формування української ідентичності та підкреслює роль духовності як

фундаменту національної культури, що особливо актуально у сучасних соціокультурних та політичних умовах.

Література

1. Колодний А., Филипович Л. Релігія як важливий чинник національного життя українців. *Сучасні проблеми національно-культурної ідентичності: регіональний вимір*: Збірник наукових статей за матеріалами Всеукраїнської науково-практичної конференції (24–25 вересня 2020 р.). Полтава: Полтавський національний педагогічний університет ім. В.Г. Короленка, 2020. С. 28–41
2. Палагнюк О. Ідентичність як сутнісне ядро соціальної солідарності. *Наукові перспективи*. 2022. 2 (20). С. 463–483.
3. Соколовський О.Л. Трансформація релігійної ідентичності в умовах поступу глобалізованого суспільства. *Перспективи. Соціально-політичний журнал*. 2023. № 3. С. 103–110.
4. Титаренко В. Релігійна ідентичність як проблема сучасного суспільства. *Сучасні проблеми національно-культурної ідентичності: регіональний вимір*: Збірник наукових статей за матеріалами Всеукраїнської науково-практичної конференції (24–25 вересня 2020 р.). Полтава: Полтавський національний педагогічний університет ім. В.Г. Короленка. 2020. С. 83–86.

КОНТАКТИ

Адреса: 01135, м. Київ, вул. Ісаакяна, 18,
Науково-дослідний інститут українознавства
Київського національного університету імені Тараса Шевченка
Тел.: 044 236-01-28
ganna.bogdanovych@knu.ua